

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Жайворон Дмитро Сергійович 1994 року народження, громадянин України, освіта повна вища. У 2016 році закінчив Полтавську державну аграрну академію та здобув ступінь магістра за спеціальністю «Економіка підприємства», професійна кваліфікація магістр з економіки підприємства, аспірант кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету з 01.09.2022 р. до цього часу, виконав акредитовану освітньо-наукову програму Економіка.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Полтавського державного аграрного університету від 28 травня 2026 р. № 201 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради	Вікторія МЕДВІДЬ , доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.
Рецензентів	Інна МИКОЛЕНКО , доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету; Олексій ЗОРЯ , доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму Полтавського державного аграрного університету.
Офіційних опонентів	Сергій СЕГЕДА , доктор економічних наук, професор, в.о. декана факультету інформаційних і прикладних технологій, професор кафедри маркетингу та бізнес-аналітики Донецького національного університету імені Василя Стуса; Наталя ТРУСОВА , доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

на засіданні «31» липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Жайворону Дмитру Сергійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Стратегія розвитку агропродовольчого ринку в умовах соціально-економічних змін» за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертацію виконано у Полтавському державному аграрному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Полтава.

Науковий керівник: Самойлик Юлія Василівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація написана українською мовою, її основний зміст викладено на 234 сторінках комп'ютерного тексту і включає: із анотації, вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел з 211 найменувань, 26 додатків. Робота ілюстрована 28 таблицями та 48 рисунками. Дисертація відповідає п.6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Кабінетом Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 14 наукових праць, з них 5 наукові праці оприлюднені у фахових наукових виданнях України категорії Б (1 з них – одноосібно); 9 тез доповідей на наукових конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Публікації у фахових виданнях України категорії Б:

1. Самойлик Ю.В., Жайворон Д.С. Агропродовольчий ринок: етапи та сучасні тенденції розвитку. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки.* 2024. № 3 (75). С. 114-121. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/75-15> (0,85/0,60 друк. арк.). (Особистий внесок автора: обґрунтовано сучасні тенденції розвитку агропродовольчого ринку, узагальнено етапи його формування та здійснено аналіз ключових чинників трансформації ринку в сучасних умовах).

2. Жайворон Д.С. Перспективи інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах війни та глобальних викликів. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2025. Том 344. № 4. С. 516 – 522. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-72> (0,70 друк. арк.).

3. Дем'яненко Н.В., Павленко Я.В., Жайворон Д.С., Гаркуша А.С., Царенко Д. Д. Сучасні агроінновації в Україні: основи для бізнес-плану. *Агросвіт.* 2025. № 20. С. 152-157. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.20.152> (0,46/0,18 друк. арк.). (Особистий внесок автора: уточнено сутність агроінновацій та визначено ключові вектори їх розвитку).

4. Самойлик Ю.В., Жайворон Д.С. Вплив внутрішнього переміщення осіб на соціально-економічний розвиток агропродовольчого ринку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2025. № 4 (49). С. 55-64. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.49-8> (0,91/0,63 друк. арк.). (Особистий

внесок автора: обґрунтовано вплив внутрішньо переміщених осіб на функціонування агропродовольчого ринку України, визначено ключові соціально-економічні наслідки та запропоновано напрями інтеграції ВПО в агропродовольчий сектор в умовах нових демографічних і економічних викликів).

5. **Самойлик Ю.В., Жайворон Д.С.** Управління соціально-економічною та екологічною відповідальністю суб'єктів малого та середнього бізнесу на ринку засобів захисту рослин в умовах високої концентрації та євроінтеграції. *Агросвіт*. 2026. № 5. С. 99-109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.5.99> (0,85/0,56 друк. арк.). (Особистий внесок автора: обґрунтовано теоретико-методичні засади управління соціально-економічною та екологічною відповідальністю суб'єктів малого і середнього бізнесу на ринку засобів захисту рослин, систематизовано підходи до класифікації ЗЗР та запропоновано розширену класифікаційну модель з урахуванням екологічних, цифрових і соціально-економічних параметрів).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. **Жайворон Д.С.** Використання дронів в аграрному секторі: сучасні рішення та перспективи. *Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування* матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції Полтава, 2024. С. 59 – 61 (0,14 друк. арк).

2. **Жайворон Д.С.** Роль міжнародних організацій у стабілізації агропродовольчих ринків в умовах криз. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем* матеріали IV Міжнародній науково-практичній конференції Кропивницький, 2024. С. 111 – 114 (0,18 друк. арк).

3. **Жайворон Д.С.** Соціально-економічна роль агропродовольчого ринку. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики*: матеріали X Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених. Полтава, 2023. С. 115 – 116 (0,09 друк. арк).

4. **Жайворон Д., Мауер Д., Мовчан О.** Інвестиційне забезпечення розвитку ринку органічної агропродовольчої продукції. *Актуальні питання сучасної економічної науки*: збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції Полтава, 2023. С. 110 – 111 (0,12/0,05 друк. арк). (Особистий внесок автора: обґрунтовано підходи до інвестиційного забезпечення розвитку ринку органічної агропродовольчої продукції, визначено ключові джерела фінансування та інструменти залучення інвестицій в органічний сектор).

5. **Жайворон Д.С., Мауер Д. Р.** Інвестування у розвиток агропродовольчої інфраструктури сільських територій. *Перспективи розвитку території: теорія і практика. Поствоєнне відновлення*: матеріали VII Міжнародної науково-

практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених. Харків, 2023. С. 89 – 91 (0,13/0,07 друк. арк). (Особистий внесок автора: обґрунтовано роль інвестування у розвиток агропродовольчої інфраструктури сільських територій, визначено ключові напрями залучення інвестицій у відновлення та модернізацію інфраструктурного забезпечення аграрного сектору в умовах поствоєнного відновлення).

6. Самойлик Ю. В., **Жайворон Д.С.** Вплив новітніх тенденцій соціальної поведінки споживачів на агропродовольчий ринок *Тенденції та перспективи розвитку управління в умовах глобальних викликів* матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, Херсон, 2024. С.49 – 50 (0,08/0,05 друк. арк). (Особистий внесок автора: проаналізовано вплив новітніх тенденцій соціальної поведінки споживачів на функціонування агропродовольчого ринку, визначено зміни у структурі споживчих переваг під впливом глобальних викликів, а також окреслено їх наслідки для розвитку ринкових стратегій та адаптації виробників агропродовольчої продукції).

7. **Жайворон Д.С.** Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів агропродовольчого ринку України в умовах військового стану. *Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. Полтава, 2022. С. 24 – 27 (0,16 друк. арк).

8. **Жайворон Д. С.** Роль державного регулювання в ринковому середовищі. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених*: матеріали I всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава, 2023. С. 101 – 103 (0,15 друк. арк).

9. Samoilyk J.V. & **Zhaivoron D. S.** The transformation of the agri-food products export channels from Ukraine: new opportunities and challenges. *Industry 4.0 for Agri-Food Supply Chains*: [in Great Britain]. <https://doi.org/10.3390/engproc2023040013>. (0,09/0,06 друк. арк). (Особистий внесок автора: проаналізовано трансформацію експортних каналів агропродовольчої продукції України під впливом воєнних викликів, визначено нові можливості розвитку зовнішньої торгівлі в умовах глобальних змін і цифровізації ланцюгів постачання).

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Трусова Наталя Вікторівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного:

1. Запроваджені поняття «цифровий агропродовольчий ринок» та «датаорієнтований агропродовольчий ринок» мають значну наукову цінність, проте потребують додаткового обґрунтування критеріїв розмежування між ними (стор. 62-65).

2. У дисертації здійснено аналіз регіональних особливостей розвитку агропродовольчого ринку (розділ 2), проте подальшого поглиблення потребує дослідження міжрегіональних диспропорцій, регіональної спеціалізації, конкурентних переваг та диференціації впливу соціально-економічних і воєнних чинників на функціонування окремих агропродовольчих систем, що дозволило б більш повно обґрунтувати диференційовані стратегічні підходи до розвитку агропродовольчого ринку в умовах післявоєнного відновлення.

3. Концепція формування агропродовольчого хабу є актуальною та практично значущою, однак, на наше переконання, потребує більш детального опрацювання підходів до прогнозування фінансових потоків, оцінювання економічної ефективності та фінансової стійкості таких структур на різних етапах їх функціонування (стор. 228-244).

4. У роботі обґрунтовано інтеграцію внутрішньо переміщених осіб до ланцюгів створення доданої вартості, проте доцільно було б запропонувати систему кількісних індикаторів оцінювання результативності такої інтеграції (стор. 249-258).

Сегеда Сергій Андрійович, доктор економічних наук, професор, в.о. декана факультету інформаційних і прикладних технологій, професор кафедри маркетингу та бізнес-аналітики Донецького національного університету імені Василя Стуса:

1. У роботі, зокрема в підрозділах 1.1. та 1.2, адаптивність обґрунтовано розглядається як одна з ключових властивостей агропродовольчого ринку, що забезпечує його здатність реагувати на соціально-економічні та воєнні виклики. Водночас дискусійним залишається питання визначення меж адаптивності системи та критеріїв, за яких відбувається не лише її пристосування до зовнішніх змін, а й трансформація моделі функціонування агропродовольчого ринку. Подальшого дослідження також потребує ідентифікація кількісних індикаторів, які дозволили б оцінювати рівень адаптивності ринку та своєчасно виявляти необхідність переходу до нових стратегічних моделей розвитку.

2. Автором запропоновано удосконалену класифікацію агропродовольчих ринків, яка є логічною та науково обґрунтованою. Водночас, враховуючи розроблені в дисертації поняття «цифровий агропродовольчий ринок» і «датаорієнтований агропродовольчий ринок» (с. 59-65), доцільним видається її доповнення критерієм цифрової зрілості ринкових систем, що дозволило б не лише класифікувати агропродовольчі ринки за рівнем цифрової трансформації,

а й сформувати методичне підґрунтя для оцінювання їх готовності до впровадження сучасних цифрових технологій та інструментів управління.

3. У дисертації ґрунтовно використано результати оцінки збитків та потреб України за методологією RDNA для обґрунтування стратегічних напрямів розвитку агропродовольчого ринку (розділ 2.2). Водночас доцільним було б більш детально розкрити механізм трансформації результатів RDNA у систему пріоритетів інвестиційного забезпечення та стратегічного планування відновлення агропродовольчого сектору на національному й регіональному рівнях.

4. Запропонована авторська модель інституційно-стимулюючого державного регулювання агропродовольчого ринку є комплексною, логічно структурованою та має вагоме практичне значення (с. 84-89). Разом із тим, потребує подальшого розвитку методичне обґрунтування критеріїв вибору та пріоритетності застосування окремих інструментів державного регулювання залежно від характеру викликів, стадії воєнних чи післявоєнних трансформацій, а також рівня розвитку окремих сегментів агропродовольчого ринку.

5. Автором розроблено комплексний підхід до оцінювання впливу зовнішніх і внутрішніх шоків на розвиток агропродовольчого ринку, що поєднує економіко-математичне моделювання, сценарний аналіз та експертне оцінювання (розділи 3.1, 3.2). При цьому, потребує подальшого методичного обґрунтування питання визначення критичних порогових значень (тригерів), за досягнення яких змінюються сценарії розвитку агропродовольчого ринку та виникає необхідність коригування стратегічних управлінських рішень.

Зоря Олексій Петрович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму Полтавського державного аграрного університету:

1. Автором запропоновано поняття «датований агропродовольчий ринок» (с. 64-65), що є одним із елементів наукової новизни дисертації. Разом із тим доцільно було б більш детально розкрити механізми формування та функціонування єдиного інформаційного простору такого ринку, зокрема питання забезпечення якості, стандартизації, сумісності та захисту даних, які є необхідною передумовою ефективного використання цифрових технологій у процесі прийняття стратегічних управлінських рішень.

2. У роботі значну увагу приділено питанням інвестиційного забезпечення трансформації агропродовольчого ринку та механізмам залучення міжнародних фінансових ресурсів (с. 130-142). Водночас недостатньо деталізовано питання подальшого моніторингу ефективності реалізації інвестиційних рішень та оцінювання їх довгострокового впливу на розвиток агропродовольчого сектору. На нашу думку, доцільно було б запропонувати систему кількісних і якісних

індикаторів, що дозволяла б оцінити економічний, соціальний, інституційний та інвестиційний ефекти реалізації стратегічних заходів.

3. Безперечною перевагою дисертаційної роботи є розроблення багатфакторної економіко-математичної моделі прогнозування розвитку агропродовольчого ринку. Водночас дискусійним залишається питання повноти врахування факторів, які визначають сучасні тенденції його розвитку. На нашу думку, модель могла б бути додатково посилена шляхом включення інституційних, кліматичних, технологічних або поведінкових детермінант, а також більш детального обґрунтування критеріїв відбору незалежних змінних, що дозволило б розширити сферу застосування запропонованої моделі, підвищити її адаптивність до динамічних змін зовнішнього середовища та посилити достовірність прогнозних оцінок у довгостроковій перспективі (с. 210-228).

4. Запропонований автором механізм інтеграції внутрішньо переміщених осіб у ланцюги створення доданої вартості є одним із найбільш цікавих і практично значущих результатів дисертаційного дослідження (с. 259-258). Разом із тим, потребують подальшого обґрунтування питання інституційної та економічної стійкості цієї моделі в довгостроковій перспективі. Зокрема, доцільно було б детальніше розкрити механізми її функціонування після завершення донорських програм, визначити можливі джерела фінансування, економічні стимули для суб'єктів господарювання та критерії оцінювання ефективності інтеграції внутрішньо переміщених осіб у ланцюги створення доданої вартості, що посилює прикладний характер запропонованих рекомендацій та оцінює можливості їх масштабування в умовах післявоєнного відновлення України.

5. У дисертації ґрунтовно досліджено вплив логістичних чинників (підрозділи 1.2-1.3, 2.3, 3.2-3.3) на розвиток агропродовольчого ринку та обґрунтовано їх значення в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій. Разом із тим, доцільно було б більш детально розкрити механізми формування стійких логістичних ланцюгів постачання, здатних функціонувати в умовах високої невизначеності, а також визначити критерії оцінювання їх ефективності та адаптивності до можливих кризових ситуацій.

Миколенко Інна Григорівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету:

1. Попри ґрунтовний аналіз внутрішніх чинників розвитку агропродовольчого ринку (розділ 2), робота могла б виграти від більш детального дослідження впливу глобального конкурентного середовища на реалізацію запропонованої стратегії. Зокрема, заслуговують на увагу питання

трансформації міжнародної аграрної політики, реформування Спільної аграрної політики ЄС, поширення екологічних та кліматичних регуляторних вимог, зміни архітектури світової торгівлі продовольством і посилення конкуренції за доступ до зовнішніх ринків. Урахування зазначених аспектів дозволило б підсилити міжнародний вимір дослідження та більш комплексно оцінити перспективи реалізації авторської стратегії в умовах інтеграції України до європейського та світового економічного простору.

2. Запропоновані автором напрями державного регулювання агропродовольчого ринку передбачають участь широкого кола суб'єктів - органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу, наукових установ, громадських організацій та міжнародних партнерів (підрозділ 3.3). Водночас потребує більш детального розкриття механізм міжінституційної координації їх діяльності, зокрема розподіл функцій, відповідальності та повноважень, організаційно-правові форми взаємодії, механізми узгодження управлінських рішень і моніторингу їх виконання. Більш ґрунтовне опрацювання цих аспектів сприяло б підвищенню практичної реалізованості запропонованої стратегії та ефективності її впровадження в умовах багаторівневого управління.

3. Автором сформовано цілісне бачення стратегічного розвитку агропродовольчого ринку та розроблено науково обґрунтовані механізми реалізації запропонованих стратегічних рішень (розділ 3). Водночас доцільно було б більш детально систематизувати ризики впровадження запропонованої стратегії, визначити їх вплив на досягнення стратегічних цілей, а також запропонувати механізми моніторингу, оцінювання та мінімізації таких ризиків, що дозволило б підвищити адаптивність стратегії до змін зовнішнього середовища та забезпечити більш ефективне управління процесом її реалізації в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

4. У роботі комплексно обґрунтовано стратегічні напрями розвитку агропродовольчого ринку (розділ 3), однак окремого поглибленого аналізу потребують особливості їх практичної реалізації для малих сільськогосподарських виробників та сімейних фермерських господарств. Зважаючи на їх обмежений доступ до фінансових ресурсів, державної підтримки, інноваційних технологій, цифрових сервісів і сучасної ринкової інфраструктури, доцільно було б більш детально визначити інструменти адаптації запропонованої стратегії саме до потреб цієї категорії виробників, що підкреслило б інклюзивність запропонованої моделі розвитку агропродовольчого ринку та її відповідність сучасним пріоритетам державної аграрної політики.

5. Автором переконливо обґрунтовано економічні та інституційні механізми розвитку агропродовольчого ринку. Разом із тим, роботу доцільно було б доповнити більш ґрунтовним дослідженням ролі людського капіталу як стратегічного ресурсу розвитку агропродовольчого сектору. Зокрема,

заслужують на увагу питання забезпечення галузі кваліфікованими кадрами, розвитку професійних і цифрових компетентностей, адаптації системи аграрної освіти до сучасних викликів, а також формування механізмів залучення й утримання трудових ресурсів у сільській місцевості. Урахування цих аспектів дозволило б посилити соціальну складову запропонованої стратегії та її відповідність сучасним викликам розвитку аграрного сектору

Медвідь Вікторія Юріївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету.

Роботу оцінено позитивно.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Жайворону Дмитру Сергійовичу

ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Вікторія МЕДВІДЬ

